

VIRGIL TĂNASE - CONFESIUNI DIN EXIL

Un scriitor român, redus la tăcere, vorbește [1]

„Je suis de ces écrivains que le régime roumain essaie de tuer en les empêchant tout simplement de publier : pour un écrivain, c'est la mort... Les intellectuels que je fréquentais ont été avertis qu'il fallait me laisser en paix... Dans la rue, je suis évité... Peut-être rejoindrai-je la foule des écrivains et des artistes qui ont été toute leur vie bannis, injuriés, et auxquels la mort a conféré le droit d'être présentés au peuple et acceptés par lui?”
(*Les nouvelles littéraires*, 1976) [2]

Astăzi, critica literară prezintă formula ficțiunii autobiografice din *Leapșa pe murite*, un roman cu tentă „polițistă” în aparență, în care *foșnesc* (...) *sumedenie de agenți de tot felul, uneori vardiști proști care te pândesc de după colțul străzii, dar alteori ofițeri secreți din cei care fac șarmul literaturii de spionaj și crimă* [3], refuzând parcă, în mod voit, să amintească de începuturi. Totuși, consider mai înainte de toate, să ofer lectorului un *cuvânt lămuritor* despre ceea ce Virgil Tănase a numit laconic: *Ma Roumanie* [4], sau altfel spus, un periplu de incidente impresionante, cu final neașteptat, o carte publicată pentru prima dată în Franța (Editions Ramsay-de- Cortanze, 1990), imediat după Revoluția română și mai apoi, după șase ani, editată în România la Editura Didactică și Pedagogică. Volumul de texte pare a fi un fel de „întoarcere în timp” [5], *un amestec de memorii, o stare de reflecție asupra trăirilor umane*, o încercare uimitoare a unei autobiografii cu accente bibliografice. (subl. mea) Titlul cărții poate duce în eroare, căci *Ma Roumanie* nu este un „ghid turistic” cu implicații subiective sau o expunere istorică cu scopuri propagandistice. În această lucrare, remarcabilă prin rafinamentul stilistic și eleganța conceperii, Blandine Tézé – Delafon, o ziaristă franceză, încearcă să descifreze enigma unei țări prin intermediul unui personaj, el însuși enigmatic și contradictoriu: Virgil Tănase, numit de patronul de la Médias „spirit neconvențional, atât în Franța cât și în România”. [6]

Este necesar să evidențiem faptul că această carte de convorbiri sau de confesiuni, care uimește prin discursul simpatic, elegant, rațional, sincer

și rezervat al romancierului Virgil Tănase, constituie o interesantă introducere în opera și biografia scriitorului, o mărturie cutremurătoare despre destinul și trăirile unui om născut pe meleagurile noastre, condamnat în final la exil. În același timp, citim printre rânduri despre soarta tragică a unui popor, a unei țări. Virgil Tănase este personajul cărților sale, care se strecoară sub felurite chipuri dintr-o istorisire în alta, avertizându-ne parcă de faptul că în aceste pelicule se joacă destinele trăite de mulți dintre noi. Poate astfel, trăitorii vremurilor de odinioară vor rememora istoria unui film rulat inițial în alb și negru, dar în care, pe alocuri, se regăsesc nuanțe vii, strecurate de artistul Virgil Tănase, care reușește prin spiritul său ludic să lumineze tabloul unei lumi angoasate. În călătoria inițiată de Tănase prin România noastră, ne regăsim identitatea, și fără să optăm, devenim parcă actori într-o piesă care încă se scrie:

„Destinul meu e foarte asemănător cu cel al majorității semenilor mei care n-au vrut să fie eroi, care au încercat, cu mai mult sau mai puțin succes, să nu se nece în mocirla care se revărsase peste noi, care n-ar fi vrut să fie părtașii crimelor care se săvârșeau, dar nici victimele unui regim pe care-l resimțeam mai degrabă ca pe o catastrofă istorică căreia ar fi fost absurd să i tempotrivești, cum nu poți stăvi un cutremur sau apele care se varsă peste mal, fiecare descurcându-se cum poate și cum îl taie capul, cu excepția mișeilor, firește, a căror răutate n-aș pune-o pe socoteala sistemului politic ci a firii lor, așa cum fiarele rămân aceleași, chiar dacă trec o frontieră – și experiența exilului parizian n-a făcut decât să-mi întărească această părere”. [7]

„Eliberat de teroarea snobismului provincial, Virgil Tănase se consideră, fără falsă modestie, un provincial, și chiar un țăran, în sensul cel mai bun. Oricum un moștenitor al celor care lucrau pământul și nu aveau *alte repere decât anotimpurile, soarele, marile ritmuri ale lumii*. (subl.n.) Din asumarea acestei austere genealogii spirituale derivă de altfel prudența sa în fața unor evenimente pe care încearcă să și le apropie situându-le într-un ansamblu mai vast, într-o mișcare cosmică. Prudența nu refuză însă îndrăzneala și nici demnitatea. Căci, în plină epocă a dogmatismului socialist, Virgil Tănase își va afirma cu îndrăzneală independența de gândire. Istoria umilințelor sale este totodată istoria victoriei asupra terorii comuniste.” [8]

Notele sale despre exilul românesc nu sunt, cu minime excepții, prea măgulitoare:

„Exilul nu este o valoare. Este o situație provizorie și administrativă. Am crezut totdeauna că viața literară românească nu se poate petrece decât în România. Nu în exil. Dar regimul, comuniștii, cenzura. În ciuda tuturor acestor constrângeri, acolo se petrece. Aici e cultură franceză, public francez, literatură franceză și gust francez, și o altă etapă de dezvoltare. [...] Scriitorul trebuie să trăiască în mediul său natural, ca un animal sălbatic. El trebuie să poată să se

bată, să sfâșie și să fie sfâșiat, să se hrănească și să se ascundă, să-și pândească publicul, să-l seducă, să-i agrezeze. Libertatea sa asta înseamnă ! Exilul este o grădină zoologică, o formă de pierdere a libertății, dacă poți accepta acest paradox.” [9]

Convins că politica și cultura românească se fac în interiorul țării și nu într-o cafenea la Paris, Virgil Tănase constată că nu are nimic comun cu acest „exil ridicol și lamentabil”.

În primii ani ai exilului, presa franceză este văzută ca un loc,

„plin de jurnaliști grăbiți și lipsiți de scrupule, care nu-și dau osteneala de a verifica cele mai elementare informații: *Presa îmi pare azi un simplu joc de societate* - constată Virgil Tănase cu un scepticism amar, în care descifrăm reflexul unui moralist în a cărui judecată nuanțele nu par să-și găsească întotdeauna locul. În aceste confesiuni provocate, *reflexia coagulează adeseori în maxime având strălucirea unui bisturiu.*” [10]

În interviu este evidentă „indiscreția”, spunem noi binevenită a reporterului, care nu face altceva decât să stârnească emanația unor instantanee din viața romancierului, trăirile cotidiene amestecându-se cu cele artistice. Scriitorul este aici eroul propriei povestiri, aflat într-o relație indisolubilă păstrată între operă și ființa sa, iar confesiunea devine o adâncire de multe ori suferindă, în „straturile profunde ale memoriei”.

„Acest jurnal camuflat a unei personalități originale și controversate este adeseori remarcabil prin fina și precisă interpretare pe care o dă evenimentelor istorice”[11].

Căci Virgil Tănase se implică cu toată responsabilitatea în afirmațiile sale, fiind pe deplin conștient de ceea ce poate oferi cu sinceritate publicului cititor sau auditor. Regăsirea rămâne o aspirație perpetuă, mereu aproape, mereu neîmplinită.

NOTE:

- [1]. Titlul a fost inspirat din articolul francez *Un écrivain roumain baillonné parle*, p.4-5.
- [2]. *Un écrivain roumain baillonné parle*, p.4-5: „Fac parte dintre acei scriitori pe care regimul român încearcă să-i distrugă împiedicându-i pur și simplu să publice: pentru orice scriitor, asta înseamnă moartea. Intelectualii pe care îi frecventa au fost avertizați să-l lase în pace. Pe stradă, ei îl evitau. Poate că și el se va regăsi printre scriitori și artiști care, în timpul vieții au fost exilați, defăimați și care după moarte și-au câștigat dreptul de a fi prezentați poporului și acceptați de către el.” (traducerea mea)
- [3]. Virgil Tănase, *Leapșa pe murite*, Editura Adevărul Holding, București, 2011, p.5.

- [4]. Menționez că *România mea* reflectă biografia reală a scriitorului Virgil Tănase, relatată de acesta în cadrul unui amplu interviu, „provocat” de Eudes Delafon, patronul de la Medias.
- [5]. Patrice Bollon, „Un latin balcanic”, în *Caiete Critice*, Revistă editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, Nr. 1(207), 2005, p. 19.
- [6]. Ion Cristofor, „Confesiunile unui exilat” în *Tribuna*, săptămânal de cultură, An II, Nr.23, 7 iunie 1990, p. 4.
- [7]. *Istoria unei vieți*, p. 198.
- [8]. Ion Cristofor, *art. cit.*, p.4.
- [9]. *România mea*, p. 99.
- [10]. Ion Cristofor, *art.cit.*, p.4.
- [11]. *Ibidem*.

BIBLIOGRAFIE:

- Barna, I., [Virgil tănase: history of an era, history of a lifetime](#), Volume no. 1, 2014, *Globalization and intercultural dialogue : multidisciplinary perspectives* / ed.: Iulian Boldea - Targu-Mures : Arhipelag XXI, pp.160-164.
- Bollon, P., „Un latin balcanic”, în *Caiete Critice*, Revistă editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, Nr. 1(207), 2005.
- Cristofor, I., „Confesiunile unui exilat” în *Tribuna*, săptămânal de cultură, An II, Nr.23, 7 iunie 1990.
- Ezine, J., L., „Un écrivain roumain baillonné parle”, în *Les nouvelles littéraires*, publicație săptămânală de actualitate culturală, Săptămâna 21 octombrie - 28 octombrie 1976, anul 54, număr 2555.
- Tănase, V., *Leapșa pe murite*, Editura Adevărul Holding, București, 2011.
- Tănase, V., *România mea*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.

Virgil Tănase - Confesions from Exil

Abstract. With a sharp mind and an analytical, yet warm insight, Virgil Tănase surprises with his pleasant, elegant, reasonable and honest discourse, distant when necessary. He speaks serenely of the writing experience, yet does not provide with too many details on the metaphorical symbols concealed in his books, leaving us to infer the deep significance of his text. About the exile, he keeps telling over and over again the story of the adolescent got away of his universe, forced to leave his house, garden and town behind to go to university. This break from the regional childhood and the departure to Bucharest will leave a great impression upon him, so that his first novels will reflect it plentifully. For Virgil Tănase, the exiled is that lonely wanderer in a world requiring to jaunt in company, accompanied by military music, while the exile literature is „literature in a zoo, with animals which do not live their natural life”.

Key-words: literature, exile, history, authenticity.